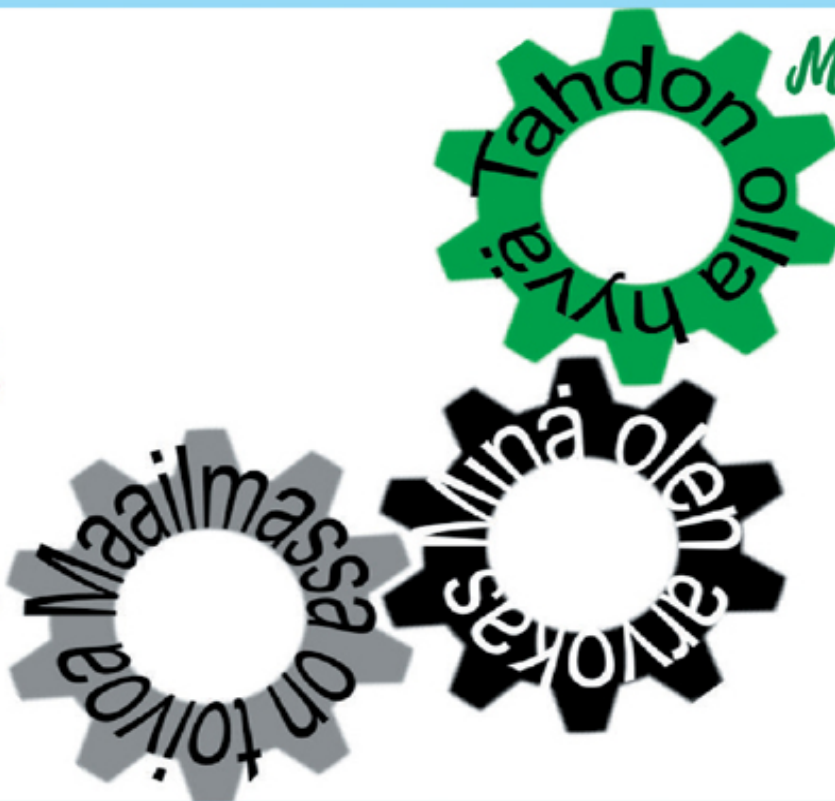

*ko millään
ään väliä?*

*Minunkin elämällä
on tarkoitus!*

Timo Purjo

Mielekäs, merkityksellinen ja
tarkoituksellinen elämä

Perustana Viktor Frankl'n ajattelu

KIRJOITTAJAN SAMAA AIHEPIIRIÄ KÄSITTELEVIÄ KIRJOJA:

**Väkivaltaisesta nuoruudesta vastuulliseen
ihmisyyteen, Akateeminen väitöskirja, 2010**

Viktor Franklin logoteoria, 2012

Die Logotherapie von Viktor Frankl, 2012/2014

Arvot ovat ihmisen toiminnan perusta, 2014

AIHEPIIRIÄ KÄSITTELEVÄT TOIMITETUT TEOKSET:

**Tarkoitukseskeisyys nuorten itsemurhien ehkäisyssä,
2014 (yhdessä Pyry Hannilan kanssa)**

**Kärsimys ja kuolema elämän tarkoituksen
kirkastajina, 2015**

Sisällysluettelo

ESIPUHE

1 MISTÄ HYVÄSSÄ ELÄMÄSSÄ ON KYSE?

2 MIELEKÄS, MERKITYKSELLINEN JA TARKOITUKSELLINEN ELÄMÄ

3 VIKTOR FRANKL'N TARKOITUSKESKEINEN AJATTELU

4 LOGOTEORIAN IHMISKÄSITYS

5 LOGOTEORIAN YDINPERIAATTEET

5.1 Kymmenen teesiä persoonasta

5.2 Tarkoituksia toteuttava persoona

5.3 Persoonuuden tunnustuksen merkitys

5.4 Elämän eri asioiden, ilmiöiden ja tapahtumien tarkoitus

5.5 Yksilö ja yhteisö

5.6 Vastuullinen ihmisyyys

ESIPUHE

Jokainen meistä pohtii ainakin joskus elämänsä tarkoitusta. Se kuuluu ihmisen elämään ja on siksi luonnollista ja täysin ymmärrettävää ja hyväksyttävää – ehkä jopa välttämätöntä, jos tahtoo elää hyvää ja onnellista elämää. Oletko Sinä koskaan kysynyt *Mistä ja miksi minä tulin tähän maailmaan? Mitä tapahtuu, kun kuolen? Miksi elämässä on niin paljon kärsimystä? Miksi ihmiset vihaavat toisiaan ja taistelevat toisiaan vastaan? Miksi on jatkuvasti erilaisia katastrofeja, joissa kuolee ihmisiä? Miksi on parantumattomia sairauksia? Miksi on rikkaita ja köyhiä? Miksi minun pitäisi elää? Onko minulla mitään arvoa ja merkitystä? Olisiko parempi kuolla?* Hyvä, niin minäkin olen. Oletko myös löytänyt itseäsi tyydyttäviä vastauksia kysymyksiisi? Oletko löytänyt edellä lueteltuja kysymyksiä myönteisempiä tapoja kysyä?

Elämänsä suunnan ja päämäärän kysyminen on erityisen voimakasta murrosiässä, kun varhaisnuori ryhtyy pohtimaan omaa itseään sekä identiteettiään ja rooliaan maailmassa. Elämän tarkoituksen pohtiminen voi kokonaisvaltaisuudessaan ja moniulotteisuudessaan jopa musertaa nuoren kokonaan. Varsinkaan nuoret eivät tyydy pelkästään kysymään elämän tarkoitusta, vaan he uskaltavat asettaa sen myös kyseenalaiseksi. Jos nuori epäilee koko elämän mielekkyyttä ja on epävarma, onko hänelle varattuna elämässä mitään tehtävää, jonka hän voisi täyttää, saattaa nuori ajautua pelottavaan eksistentiaaliseen tyhjiöön. Kaikki näyttäytyy hänelle kielteisenä ja kyseenalaisena. Nuori voi pudota pohjattomaan kuiluun tai hän voi jäädä ajelehtimaan elämässään vailla suuntaa ja päämäärää, mihin pyrkiä, tai ihannetta, jolle omistautua. Pohjimmiltaan hän ei tiedä, missä voisi olla hyvä ja mikä voisi olla hänen paikkansa

maailmassa. Nuori voi jäädä tällaiseen epätietoisuuden vaiheeseen pitkälle aikuisuuteen tai hän hapuilee ja harhailee enimmillään koko elämänsä ajan kykenemättä kiinnittymään mihinkään tai kehenkään.

Jotkut nuoret saattavat löytää elämälleen vakaan tarkoituksen, joka voi taata tyytyväisen ja onnellisen elämän. Tällainen yksipuolinen tarkoitus, johon nuori on täysin keskittynyt, voi kuitenkin horjua tai pettää kokonaan, jolloin suunniteltu elämän käsikirjoitus murenee ja sortuu. Nuori voi menettää otteensa elämästään pienestä vaikeudesta tai vastoinkäymisestä johtuen ja ajautua epätoivoon. Kyse voi olla esimerkiksi koulumenestyksestä ja siihen perustuvan opiskelupaikan tai myöhemmin kyseisen alan työpaikan saamisesta. Yksittäinen huono numero kokeesta tai todistuksessa voi suistaa nuoren elämän kokonaan raiteiltaan.

Monet muutkin myöhemmät elämäntapahtumat ja elämäntilanteet voivat kohtalonomaisesti murskata keskeiset haaveemme ja unelmamme. Koska elämme epätäydellisessä maailmassa voimme koska tahansa joutua pohtimaan uudelleen loppuelämämme tarkoitusta ja siihen liittyviä erilaisia tehtäviä ja päämääriä. Elämän tarkoituksen kysymisen tarve ei siten rajoitu pelkästään heihin, joille vastaus ei ole selvinnyt nuoruudessa tai on myöhemmin kyseenalaistunut jonkin kohtaloniskun yhteydessä. Joudumme kaikki pohtimaan kysymystä yhä uudelleen. Hyvin yleistä tällaisten perustavien eksistentiaalisten kysymysten esittäminen on siirtymävaiheessa keski-ikään eli noin 40-45-vuotiaana.

Elämän arvaamattomasta luonteesta johtuen emme koskaan voi olettaa, että tulevaisuuden suunnitelmamme toteutuvat juuri kaavailemallamme tavalla. Emme

muutenkaan elä enää menneisyydessä emmekä vielä tulevaisuudessa, vaan tässä ja nyt, tässä käsillä olevassa tilanteessa ja hetkessä. Tästä syystä voimme ottaa kantaa vain kunkin hetken tarkoitukseen valitsemalla tarjolla olevista vaihtoehdoista sen, joka vaikuttaa kaikkein arvopitoisimmalta ja tarkoituksentäyteisimmältä. Se ei estä meitä pohtimasta suurempiakin linjoja eli ratkaisuja, jotka ovat tarpeen loppuelämäämme silmälläpitäen. Loppuelämämme toteutuu sitten niin kuin on toteutuakseen ja siihen meidän on tyytyminen. Mutta ilman etukäteen mietittyä suuntaa ja päämäärää emme ainakaan voi päästä siihen, mitä elämältämme toivomme.

Tämä ei ole mikään tempukirja, jossa väitetään, että noudattamalla kahtatoista askelta, elämänohjetta tai neuvoa saavutat hyvän elämän. Kirjan väittäjä on kuitenkin, että edellytyksesi löytää kestävä perusta, jolle voit omalla tietoisella ja vastuullisella toiminnallasi kirjoittaa päivä kerrallaan hyvän elämäsi käsikirjoituksen, ovat paremmat tämän kirjan luettuasi kuin ne olivat sitä ennen. Tämä edellyttää kuitenkin Sinulta syvällistä pohdiskelua ja aktiivisia ponnisteluja kohti sellaista merkityksellistä omaa unelmaasi tulevaisuudesta, joka innostaa Sinua ja johon suuntaan tahdot edetä elämässäsi.

Tarkoituksellisessa ajattelussa korostetaan yleisemminkin, että ihminen pystyy jokaisessa elämänsä tilanteessa suuntautumaan omalle persoonallesi uskollisen ja elämälle hyvän perustan antavan päämäärän selvittämiseen seuraavalle elämänsä taipaleelle. Ihmisenä olemiseen kätkeytyy tarkoitusten mahdollisuuksien runsaus. Tarkoituksellinen elämä kuvastaakin sitä, että pyrkii tekemään elämänsä jokaisesta tapahtumasta ja tilanteesta niin hyvän kuin siihen liittyvät sisäiset ja ulkoiset tekijät mahdollistavat. Tämä mahdollistuu, kun valitsee jokaisena

hetkenä sen vaihtoehdon, joka on arvoltaan ja merkitykseltään paras. Yksinkertaistako? Ei todellakaan ja siksi olenkin kirjoittanut tämän kirjan.

Tarkoituksellinen ajattelu, joka on kirjan aiheena, koostuu filosofisista periaatteista ja perussäännöistä, jotka toimivat ohjenuorina, mutta eivät ole mitään kaikkien ihmisten kaikissa kuviteltavissa olevissa tilanteissa päteviä ehdottomia totuuksia. Kirjan tavoite on saada Sinut pohtimaan, miten voisit omalla kohdallasi pyrkiä toteuttamaan kirjassa esitettyjä ihanteellisia periaatteita mahdollisimman usein ja hyvin. Uskottavuuden vuoksi on syytä tunnustaa, että kaikki ihmiset ovat epätäydellisiä, jonka takia jokaisen elämä on myös epätäydellinen. Ihmisen elämän pohjavire voi kuitenkin olla ehdottoman myönteinen, äärettömän kielteinen tai jotain siltä väliltä. Millainen tahdot, että oman elämäsi yleisilme olisi? Vaihtoehdon valinta ja ratkaisusi sisältö on yksin Sinun vastuullasi.

1 MISTÄ HYVÄSSÄ ELÄMÄSSÄ ON KYSE?

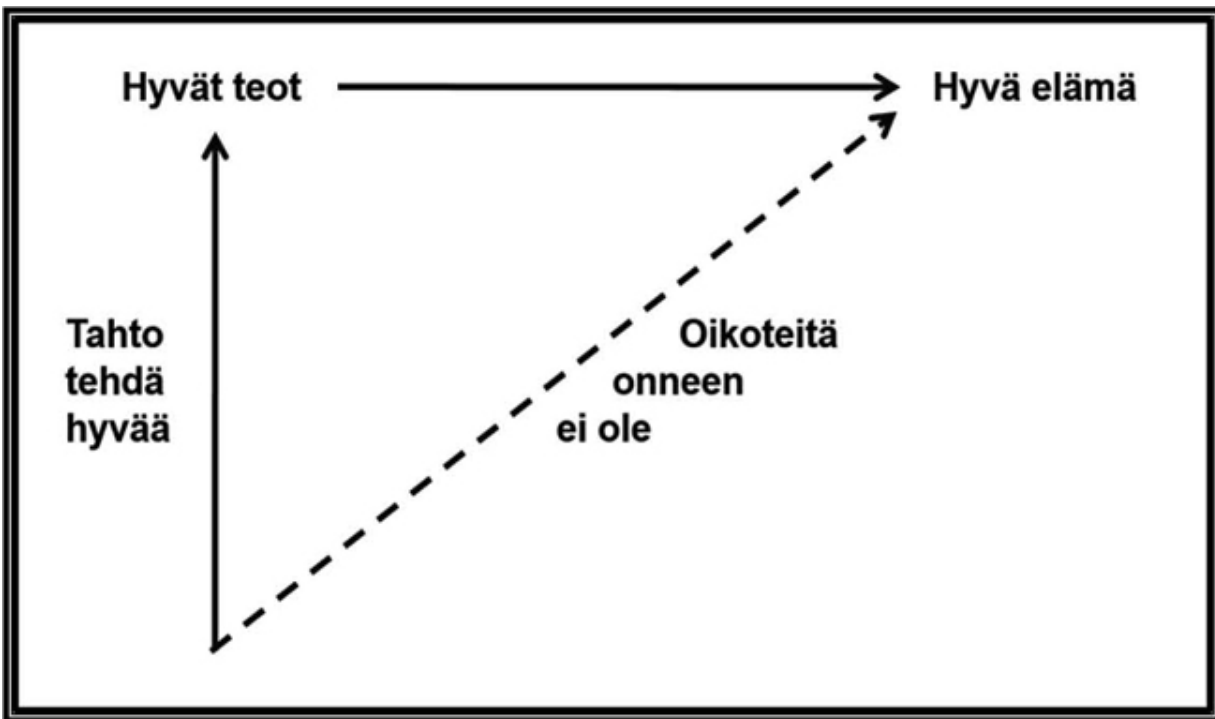
Hyvä elämä on hyvin kiteytetty ilmaisu siitä, mitä kaikki toivomme itsellemme. Asiassa on kaksi perustavaa ongelmaa. Kukaan meistä ei voi tietää, millaista täydellisen hyvä elämä olisi ja siksi sitä ei myöskään kukaan voi koskaan saavuttaa. Hyvä elämä on siten ihanne, jota kohti voimme vain suuntautua. Se on kuitenkin kautta ihmiskunnan historian ollut arvokkaaksi koettu tavoite ihmisyksilön elämälle. Kokonaisvaltaista kokemusta hyvästä elämästä on antiikin kreikassa kutsuttu *eudaimoniaksi* eli onnellisuudeksi. Voidaan puhua kestävästä onnellisuudesta elämän pohjavireenä, joka ei suinkaan tarkoita, että elämä olisi pelkästään "onnea ja iloa". Kestävässä onnellisuudessa on kyse kokonaan erilaatuisesta onnellisuuden lajista kuin *hedoniassa* - lyhyen tähtäyksen nautintoihin keskittymisessä - joka on valitettavan laajalle levinnyt vääristynyt kuva hyvästä elämästä.

Hyvän elämän tavoite rinnastuu myös pitkän tähtäyksen hyvinvointiin sikäli, kun hyvinvointi käsitetään ihmisen henkiseksi ja eettiseksi hyvinvoinniksi. Lähes vastakkainen hyvinvoinnin käsite tai ainakin hyvin kaukana henkisestä ja eettisestä hyvinvoinnista on nykyisessä kasvu-, kilpailu- ja kulutusyhteiskunnassa palvottu taloudellinen hyvinvointi. Mistään muusta ei juuri kuule julkisuudessa puhuttavankaan. Ja silti kaikille lienee selvää, että todella arvokasta ja hyvää sekä kestävää onnellisuutta luovaa ei voi ostaa rahalla.

Pelkkä toivominen ei riitä takaamaan, että toiveet toteutuisivat. Yleensä tarvitaan myös riittävää tahtoa ja

asianmukaisia tekoja. Edes lotossa ei voi voittaa, jos ei täytä kuponkia ja jätä sitä mukaan arvontaan.

Perusoletus - jonka paikkansapitävyys on todistettu lukemattomissa kotimaisissa ja ulkomaisissa tutkimuksissa - on, että mitä enemmän ihminen tekee hyvää, sitä enemmän hänen henkinen ja eettinen hyvinvointinsa lisääntyy ja sitä paremmaksi hänen elämänsä muodostuu. Voidaan myös sanoa, että mikäli ihminen tekee jatkuvasti hyvää, tulee hänestä ennen pitkää myös hyvä ja onnellinen ihminen.

Kuva 1. Hyvän elämän perusta

Kaikki käynnistyy tahdosta tehdä hyvää. Tahtominen on tietoista ja korkea-asteista henkistä toimintaa. Kun puhutaan tahdonratkaisusta, tarkoitetaan niillä ihmisen kykyä päättää tehdä jotain ja sitoutua siihen voimakkaasti. Voimakastahtoisilla ihmisillä tarkoitetaan usein sellaisia ihmisiä, joilla on rohkeutta ja voimavaroja toteuttaa arvokkaiksi katsottuja tavoitteita erilaisia ulkoisia ja sisäisiä vastavoimia uhmaten. Seuraavaksi on tarkasteltava,

millaisia nämä henkisiin kykyihin liittyvät voimat ja niiden vastavoimat ovat.

1.1 Elämän voimat

Kuva 2. *Elämän voimat hierarkkisena rakenteena*

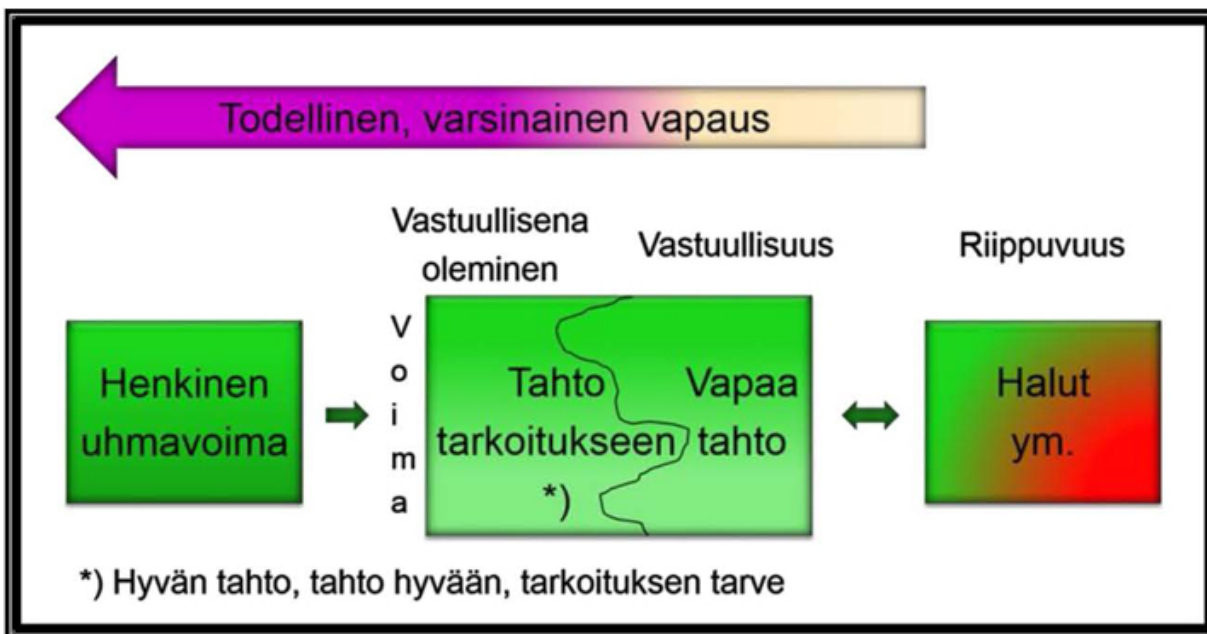
Ihminen on holistinen kokonaisuus eikä fyysisen ja psyykkisen olemuspuolen merkitystä hänen hyvinvoinnilleen ole syytä vähätellä. Tästä syystä olen ottanut kaiken kivijalaksi elinvoiman (vitaalisuuden), jolla tarkoitan fyysistä ja psyykkistä terveyttä. Terveys on paljon enemmän kuin pelkkää sairauden puuttumista. Toisessa ääripäässä voidaan kuitenkin katsoa olevan sairauden. Todellisuudessa olemme harvoin kummassakaan ääripäässä, vaan liikumme jatkuvasti niiden välillä. Terveys myös merkitsee eri ihmisille eri asioita, samoin kuin sairauskin. Periaatteessa voidaan katsoa, että yleisesti ottaen terveys käsittää ne edellytykset, jotka ovat välttämättömiä pitkän aikavälin onnellisuudelle. Edellytykset ovat puolestaan suhteessa ihmisen omiin päämääriin sekä erilaisiin yksilöllisiin kykyihin ja voimiin.

Elinvoiman yläpuoliset (ks. [kuva 2.](#)) voimat edellyttävät ennen kaikkea, että ihmisen fyysiseen olemuspuoleen sisältyvät aivot toimivat "normaalisti" - ymmärrettynä tässä tapauksessa niin, ettei mikään viittaa elimelliseen aivosairauteen, aivovammaan tms. aivojen toimintahäiriöitä aiheuttavaan tekijään. Ihmisen aivot voivat olla synnynnäisesti vaurioituneet tai jokin osa niistä voi vaurioitua tai tuhoutua esimerkiksi sairauden, onnettomuuden tai väkivallan seurauksena. Aivojen vaurioituminen voi aiheuttaa sen, että ihminen menettää jossain määrin henkisiä kykyjään, joihin tahtokin kuuluu.

Vaikkei terveyttään ei kannata ehdoin tahdoin menettääkään, ei liioin kaiken huomion kiinnittäminen terveytensä vaalimiseen yleensä yksin riitä koko elämän sisällöksi. Toisaalta on lukemattomia ihmisiä, jotka ovat menettäneet terveytensä joiltakin osin tai ihmisiä, joilla ei sitä kokonaan ole koskaan ollutkaan, ja silti he kokevat elämänsä ehkä jopa keskimääräistä onnellisemmaksi. Sairaudesta, johon ihminen on sopeutunut, tulee osa normaalia elämää, eikä sairaus sinänsä välttämättä saa ihmistä pitämään itseään sairaana, jos voinnin koetaan subjektiivisesti olevan suhteellisen hyvän. Tällainen suhtautuminen havainnollistaa tärkeää tosiasiaa, että on eri asia kokea itsensä sairaaksi ja identifioitua sen mukaiseksi kuin että ihmisellä on sairaus, joka vaikuttaa hänen elämäänsä jollain tavalla - johon ihmisellä itsellään on ainakin jossain määrin mahdollisuus vaikuttaa. Tärkeää olisikin nähdä sairaudessa paitsi menetetty osa terveydestä myös se, mikä terveydestä (erityisesti henkisestä) vielä on jäljellä.

Käsittelen tässä yhteydessä vielä tahdon voimaa (toinen taso kuvassa 2.) ja palaan muihin voimiin yksityiskohtaisesti myöhemmin. Kommentoinkin seuraavasta kuvasta ([kuva 3.](#))

vain välittömästi tahdon voimaan liittyviä osia ja niitäkin vain siinä määrin kuin tähän vaiheeseen kuuluvan kirjan aiheeseen johdattelun kannalta on välttämätöntä.

Kuva 3. Ihmisen vapaus, vastuu ja voimat

Filosofisissa kirjoituksissa tahdolla on yleensä positiivinen merkitys, toisin sanoen sillä tarkoitetaan tahtoa johonkin arvokkaaseen ja hyvään. Kuitenkin *tahdonvapaudesta* puhuttaessa on tapana korostaa ihmisen mahdollisuutta tahtoa toisin - siis tahtoa jotain muuta kuin mitä esimerkiksi hänen omatuntonsa kehottaa tarjolla olevista vaihtoehdoista valitsemaan ja minkä hän itsekkin tietää olevan parasta itsellensä tai toisille. Tästä syystä erottelen kuvassa 3. vapaan tahdon hyvän tahdosta eli tahdosta suuntautua hyvään tai tarkoitukseen, kuten asian seuraavassa luvussa ilmaisemme.

Voimaa tarvitaan nimenomaan siihen, että ihminen kykenee vastustamaan vapaan tahtonsa mielivaltaa. Toisin sanoen, *tahdonvoiman* on kohdennuttava hyvän tahtoon, jolloin voidaan puhua hyvän tahdon voimasta, kun painotetaan eroa vapaan tahdon voimaan. Vapaa tahto voi tahtoa myös

hyvää, mutta hyvän tahdon toisessa ääripäässä oleva vastavoima on *halun voima*. Käsitteillä tahto ja halu on siten hyvin olennainen merkitysero. Halun alueelle kuuluvat alkukantaiset vietit, vaistot ja tarpeet sekä ulkoisen maailman ihmiseen iskostamat halut. Kuten kuvassa ([kuva 3.](#)) on väreillä havainnollistettu, voivat vietit ja vaistot johtaa myös myönteiseen lopputulokseen (hengissä säilymiseen liittyvät vietit, itsesuojeleuvaisto jne.).

Tahdon voimalla voidaan vastustaa kaikkea sellaista halun voimaa, jolla ei ole sellaista suuntaa, tarkoitusta tai päämäärää, joka voisi johtaa kokonaisvaltaisesti hyvään ja onnelliseen elämään. Halun voiman sijaan voidaan myös puhua ihmisessä olevista psyykkisistä tai arvosokeista voimista. **Voidaan siis määritellä, että ihmisellä on tahto sekä sille vastakkainen halu, jotka käyvät keskenään jonkinlaista voimien taistoa.** Tahto on henkinen toiminto, mutta sen vastapuolta, halua, ei voida pitää henkisenä, tietoisena ja korkea-asteisena tajunnallisena kykynä. Halussa on siten kyse psyykkisestä, alempiasteisesta tajunnallisesta ominaisuudesta.¹ Tällä perusteella voidaan puhua positiivisesta henkisestä voimasta ja negatiivisesta psyykkisestä voimasta.

Jos joutuisimme elämään pelkkien psyykkisten, halun voimien mukaisesti olisi lopputuloksena elämämme täydellinen ennustamattomuus, hajanaisuus ja mielivaltaisuus. Arvojen puuttuminen tai niiden sisäinen ristiriitaisuus johtaisi järjettömään järjestyksen tavoittamattomuuteen, jopa kaoottiseen olotilaan. Elämästämme puuttuisi *logos*, joka on keskeinen käsite seuraavassa luvussa.

Toimikoon seuraava kiteytys yhteenvetona tähän saakka esitetystä. Koko kirja on tämän kiteytyksen auki kerimistä,

hermeneuttisella kehällä kulkemista kohti kaiken aikaa syvenevää ymmärrystä.

***Ihmisen perustavin arvoilmaus on tahto
tarkoitukseen, tahto tehdä jotain arvokasta ja
hyvää. Hyvän elämän perusta on tarkoituksen
tahdon voimassa.***

¹ Tarkastelen ihmistajunnan eri puolia myöhemmissä luvuissa.

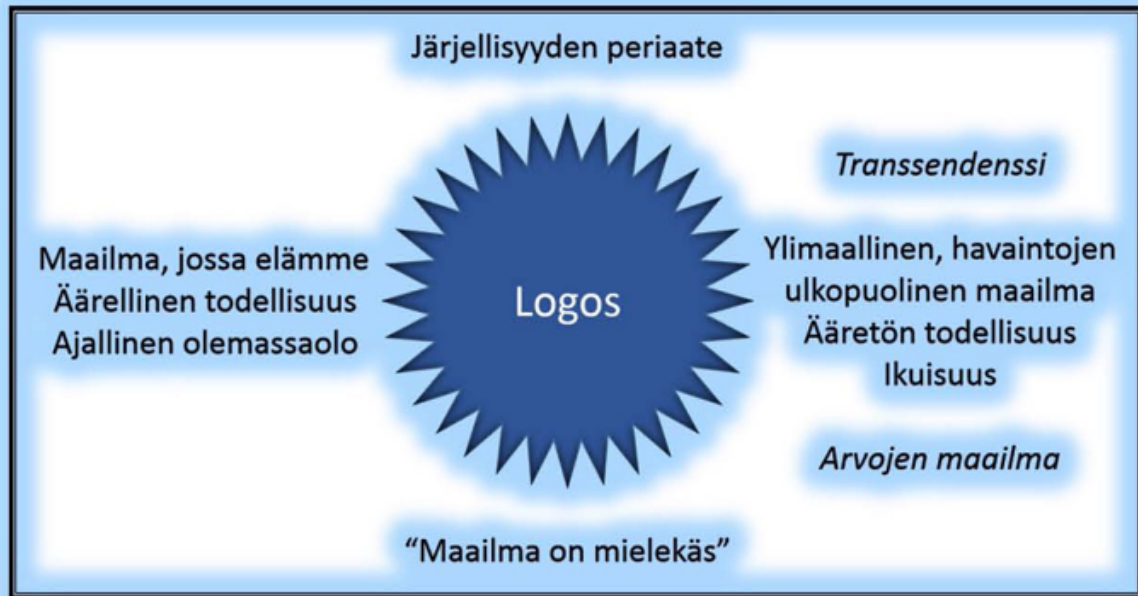
2 MIELEKÄS, MERKITYKSELLINEN JA TARKOITUKSELLINEN ELÄMÄ

Turhan moni meistä ihmisistä ei tiedosta ja tunnusta omaa ominaisarvoaan, arvoa, joka kaikilla on luonnostaan, synnynnäisesti. Olemme jokainen omalla ainutlaatuisella tavallamme arvokkaita siitä huolimatta ja myös sen vuoksi, että olemme ainutlaatuisen epätäydellisiä. Ainutlaatuisessa epätäydellisyydessämme täydennämme toisiamme ja olemme siksi kaikki välttämättömiä toinen toisillemme sekä tärkeä osa kokonaisuutta.

Oman ihmisarvon kunnioituksen vähäisyys johtaa siihen, ettemme hyödynnä meille suotua tahdon ja valinnan vapauttamme emmekä kaikkia niitä ominaisuuksia, joita meillä luonnostaan on. Emme oivalla sisäisten tuntemustemme sanomaa ja jätämme tarttumatta meille tarjolla oleviin mahdollisuuksiin. Sen sijaan koemme itsemme jollain tavalla tarpeettomaksi ja tyydymme liian vähään verrattuna siihen, mitä voisimme olla.

Perustava oman ihmisarvomme kunnioituksen lähde on se, että ymmärrämme olevamme osallisia kaiken olemassa olevan tarkoituksesta, *logoksesta*. Toisin sanoen, tiedostamme olevamme osa jotain itseämme ja koko ihmiskuntaa suurempaa, jotain, joka ylittää käsityskykymme. Ratkaisevaa on, että uskomme, että kaiken taustalla on jokin perimmäinen tarkoitus. Uskomme, että kaikki olemassa oleva muodostaa jonkinlaisen mielekkään kokonaisuuden, joka on järjestynyt sellaisella tavalla, että kaikella silläkin, mitä emme ymmärrä, on oma tarkoituksensa.

Kaiken kietoutuneisuutta logoksen, tarkoituksen, ympärille havainnollistaa seuraava kuva ([kuva 4.](#))

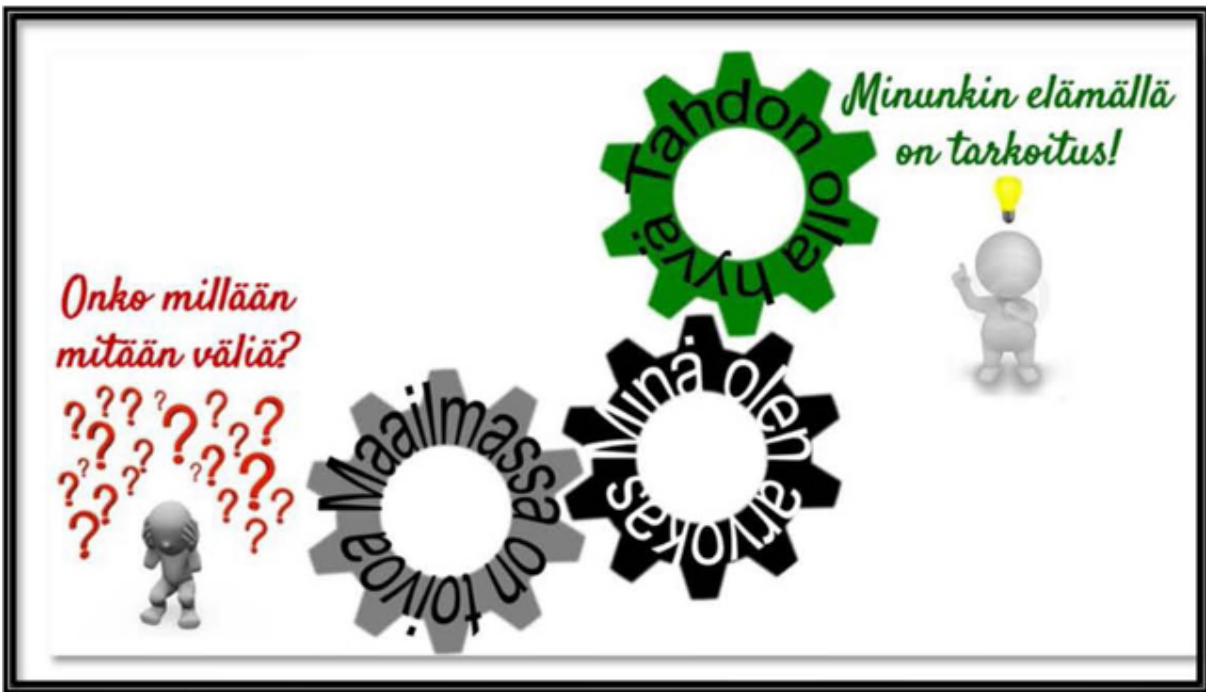
Kuva 4. *Maailmankaikkeuden järjellisyysperiaate*

Ihmisen havaitsemaa maailmankaikkeutta ja ihmisen havaintokyvyn ulkopuolista, *transsendenttista*, maailmankaikkeutta yhdistää järjellisyysperiaate. Tämä johtaa siihen uskomukseen, että maailma on mielekäs eikä täysin järjetön ja kaottinen, jossa kaikki riippuu puhtaasti sattumasta eikä ihminen voi vaikuttaa minkään tapahtumiseen edes vähäisessä määrin omilla ratkaisuillaan. Toisin sanoen maailmankaikkeudessa vallitsee järjellisen järjestyneisyyden periaate. Kaikella on paikkansa ja tehtävänsä, oma tarkoituksensa.

Kaiken keskiössä oleva logos tuo maailmaan tarkoituksen lisäksi myös toivon ulottuvuuden. Vaikka kaikki näyttäisi etenevän maapallon - ja samalla ihmisen - kannalta huonoon suuntaan, on toivoa, että suuntaan ja tapahtumisen ajalliseen kulkuun voidaan vaikuttaa. Toisin sanoen, kaikki ei ole ennalta määrättyä, *determinististä*,

vaan ihmiskunta voi omilla toimenpiteillään vaikuttaa vaikkapa ilmastonmuutokseen ja muihinkin globaaleihin uhkiin.

Otetaanpa kirjan kansikuva tarkempaan tarkasteluun.

Kuva 5. *Elämän mielekkyys, oma merkitys ja tarkoitus*

Kaikki perustuu siis siihen, että ihminen kokee maailman ja siinä elämisen yleisesti mielekkääksi. Ihminen, jonka näkökyky on siinä määrin kaventunut, että hän näkee kaiken mielettömänä, turhana, tyhjänä ja tyhjänpäiväisenä, ei kykene näkemään mitään syitä elää. Hän ei näe itsellään olevan mitään vaikutusmahdollisuuksia tulevaisuuteensa, joka näyttäytyy hänelle synkkänä ja toivottomana. Hän ei myöskään koe olevansa tarpeellinen ketään tai mitään varten, vaan pikemminkin taakka ja rasite kaikille muille.

Kun ihminen kokee, että elämä on mielekästä, avautuu hänelle mahdollisuus nähdä myös oma elämänsä merkityksellisenä. Tulevaisuuden ajattelemisen ja

suunnitteleminen voi silti tuntua pelottavalta ja hankalalta, mutta se ei enää tunnu mahdottomalta ja toivottomalta.

Kyse ei ole niinkään siitä, että jollain elämään kuuluvalla olisi merkitystä ihmiselle itsellensä, vaan että hänen omalla elämällään on jokin merkitys kaikelle olevalle. Toisin sanoen, että ihminen on arvokas osa kokonaisuutta. Hän on tärkeä, häntä tarvitaan, kaikki hänen kokemansa on tärkeää, myös kaikki synkkä ja tuskallinen, koska ne valmistelevat ja pätevoittävät ihmistä täyttämään sen erityisen tehtävän maailmassa, joka on vain häntä varten varattuna. Painopiste on siis siinä, mitä juuri kyseinen ihmisyksilö voi antaa itsestään, omasta erityislaadustaan, maailmalle eikä niinkään siinä, mitä hän voi odottaa saavansa maailmalta ikään kuin hänelle jostain syystä kuuluvana.

Kun ihminen kokee maailman mielekkääksi ja itsensä arvokkaaksi ja merkitykselliseksi osaksi maailmaa, on hän lähellä maailman olemuksen tajuamista. **Hän on avoin totuudelle sekä elämän yleensä että oman elämänsä tarkoituksesta.** Ihminen ei elä vain itseään varten, vaan ihminen toteuttaa elämänsä tarkoitusta vaikuttamalla maailmaan yhdessä toisten kanssa. Kyse on itsensä antamisesta ja omastaan jakamisesta, vastuun ottamisesta jostain ja omistautumisesta jollekin - ylimalkaan itsenäisestä vastuullisuudesta jostain, joka meitä velvoittaa ja joka on tehtävämme.

Olen viehättynyt Stefan Einhornin tapaan ilmaista asia²: ”Minä ja sinä emme tietenkään voi yksin ratkaista [kaikkia ongelmia], mutta se ei estä meitä toimimasta niin kuin koko maailman kohtalo olisi harteillamme. Tämän näkemyksen mukaan jokaisen on kannettava *oma osuutensa vastuusta maailmasta*. Meidän on aloitettava itsestämme ja